

Z BADAŃ NAD HISTORIĄ MUZYKI W KLASZTORZE SIÓSTR DOMINIKANEK NA GRÓDKU W KRAKOWIE

Wprowadzenie

Przeszło sto lat temu prof. Adolf Chybiński, pisząc wprowadzenie do swego artykułu pt. *Z poszukiwań historyczno-muzycznych w klasztorach krakowskich*, tak scharakteryzował ówczesny stan badań nad historią muzyki polskiej: *Dotychczasowe mniej lub więcej amatorskie studia nad naszą przeszłością muzyczną uwzględniły tylko minimalną część aktów dworskich i miejskich, nie naruszając niemal wcale kościelnych i klasztornych archiwów, w czym po części winne są bądź utrudnienia w dostępie do tychże lub też nieuporządkowanie tych zbiorów. Niepodobna nie wspomnieć, że pożary, rabunki podczas wojen, sekularyzacje i niedbałość w połączeniu z nieuświadomieniem nie dozwolą nam niestety nigdy osiągnąć całkowitego obrazu dziejów naszej muzyki i kultury muzycznej; to jednak jest pewne, że stan jej był lepszym aniżeli reputacja, którąby można jej nadać po dokładnem poznaniu zachowanych notatek w archiwalnych dokumentach*¹. Trzeba przyznać, że prof. Chybiński doskonale zdiagnozował przyczyny niedostatecznego wykorzystania źródeł z archiwów klasztornych u progu XX wieku. Niestety, po upływie stulecia, sytuacja niewiele się zmieniła. W klasztornych murach wciąż spoczywają nieodkryte rękopisy, mogące rzucić nowe światło na temat szeroko rozumianej kultury muzycznej.

Klasztor Mniszek Zakonu Kaznodziejskiego (dominikanek) Na Gródku w Krakowie może poszczycić się bogatym archiwum. Na kartach tamtejszych kronik, inwentarzy czy ksiąg rachunkowych zachowały się liczne wzmianki o muzyce, jaka rozbrzmiewała u dominikanek na

---

¹ A. Ch y b i Ń s k i, *Z poszukiwań historyczno-muzycznych w klasztorach krakowskich*, „Przegląd Muzyczny” R. III, 1910, nr 3, s. 1.

przestrzeni kilku wieków. Wszystkie te informacje stały się podstawą źródłową do opracowania niniejszego artykułu, który wpisuje się w prowadzone przez autora badania naukowe nad historią krakowskiego budownictwa organowego. Uzupełnieniem tekstu są dawne fotografie, również pochodzące z klasztornego archiwum².

I. Instrumenty

Choć barokowy kościół klasztorny, noszący wezwanie Matki Bożej Śnieżnej, został wzniesiony w latach 1632-1634³, to jednak pierwsze wzmianki źródłowe na temat miejscowego instrumentarium pochodzą dopiero z początku XIX w. Według zapisu w księdze rachunkowej, 31 marca 1807 r. zakonnice płaciły 8 zł *Od Pożyczenia Klawikortu [sic!] przy grobie*⁴. Ponieważ cytowany zapis jest krótki i niejasny, można snuć domysły, czy klawikordu użyto podczas uroczystości pogrzebowych, czy też muzykowano na nim przy tzw. grobie Pańskim.

Jeśli zaś chodzi o organy, a dokładniej pozytywy, to według inwentarza sporządzonego w 1820 r., świątynia dysponowała dwoma instrumentami tego rodzaju. Pod arkadami chóru zakonnego umieszczony był stacjonarny *pozytyw, o sześciu głosach, dwóch miechach 21 piszczałkach cynowych. Wartość tegoż zło pol. 600. Pozytyw ten roboty stolarskiej*⁵. Z kolei na rzeczonym chórze stał *pozytyw drugi mniejszy, wykładany z drzewa hebanowego wartość jego zp. 400 o dwóch miechach pięciu głosach, czarno fornerowane [sic!], o 4ch filarkach małych, klawisze popsute, piszczałki wszystkie drewniane, antaby dwie żelazne*⁶. Czas powstania obu instrumentów oraz personalia ich budowniczych pozostają nieznane. Nie ulega wątpliwości, że większy pozytyw przeznaczony był dla świeckiego organisty, natomiast na

² Autor składa serdeczne podziękowanie Matce Przeoryszy i Pani Archiwistce za udostępnienie archiwaliów oraz za okazaną życzliwość.

³ P. S t e f a n i a k, *Zarys dziejów klasztoru Dominikanek „na Gródku” w Krakowie*, mps, nlb.

⁴ Archiwum Dominikanek na Gródku w Krakowie (dalej: ADGK), sygn. tymcz. F1 – Org 69, *Reieistr Expensy Pod Przeoryszostwem Najprz: M. Tekli Krokowski Zaczęty Dnia 1. Lutego R^u P. 1806-1808*, s. 137.

⁵ ADGK, sygn. tymcz. H1 – Org 51, *Inwentarz kościoła i klasztoru W.W.P.P. Dominikanek w Krakowie na Gródku [...] przez Komisję Cywilno Duchowną na mocy rozporządzenia Senatu Rządzącego Wolnego Miasta Krakowa i jego okręgu d. 3 października 1820 r. do liczby 3471 sporządzony*, s. 6.

⁶ Tamże.

mniejszym, oczywiście póki był sprawny, mogła grać tylko siostra zakonna, ponieważ znajdował się na chórze objętym klauzurą.

Dnia 13 października 1826 r. na kartach księgi rachunkowej odnotowano wypłatę 212 zł za naprawę nieokreślonych organów⁷. Niecały rok później, 18 czerwca 1827 r., siostry wydały 12 zł na naprawę miechów⁸. Takie samo wynagrodzenie (12 zł) otrzymał 24 maja 1830 r. niejaki Słotwieński (Jan Słotwiński z Krakowa⁹), który pracował przy miechach¹⁰. Nie sposób stwierdzić, do którego z instrumentów odnoszą się przytoczone wzmianki.

Koniec lat trzydziestych XIX w. wiąże się z diametralnymi zmianami w instrumentarium organowym Na Gródku. Najpierw w sierpniu 1838 r. pozytyw szkatulny z chóru zakonnego został sprzedany za sumę 300 zł¹¹. Prawdopodobnie w tym samym czasie lub najdalej miesiąc później zawarto umowę na wybudowanie nowych organów (pozytywu¹²) kosztem 1.300 złotych. Pierwsza rata wynagrodzenia (1.100 zł) została przekazana nieznanemu organmistrzowi w sierpniu 1838 r.¹³, natomiast ostateczne rozliczenie miało miejsce 1 kwietnia 1839 r.¹⁴. Nowy instrument stanął zapewne na miejscu poprzedniego, czyli pod chórem zakonnym, ponieważ według inwentarza z 1875 r. na chórze umieszczona była jedynie fisharmonia¹⁵. Wiadomo również, że na nowopowstałym pozytywie grał świecki organista¹⁶, co świadczy o tym, że instrument znajdował się poza klauzurą.

Drobna naprawa pozytywu miała miejsce pod koniec 1839 r., o czym świadczy wypłata w wysokości 4 zł odnotowana 31 grudnia¹⁷.

⁷ ADGK, sygn. tymcz. F3 – Org 70, *Rejestr Expensy P.P. Dominikanek na Gródku 1825-1835*, s. 17.

⁸ Tamże, s. 27.

⁹ Jan Słotwiński (względnie Słotwieński) z Krakowa pracował przy organach kościoła pw. św. Andrzeja w Olkuszu, umieszczając wewnątrz nich inskrypcje w latach: 1838, 1839 i 1840 (informacja dra Krzysztofa Urbaniaka).

¹⁰ ADGK, sygn. tymcz. F3 – Org 70, *Rejestr Expensy...*, s. 80.

¹¹ ADGK, sygn. tymcz. F4 – Org 74, *Księga dochodów 1823-1856*, k. 142v.

¹² ADGK, sygn. tymcz. B3 – Org 60, *Inwentarz kościoła i klasztoru P.P. Dominikanek na Gródku w Krakowie, 1875*, s. 196.

¹³ ADGK, sygn. tymcz. F5 – Org 71, *Regestr Expensy Klasztoru Gródeckiego P.P. Dominikanek 1835-1846*, k. 70v.

¹⁴ Tamże, k. 86v.

¹⁵ ADGK, sygn. tymcz. B3 – Org 60, *Inwentarz kościoła i klasztoru...*, s. 196.

¹⁶ ADGK, sygn. tymcz. F5 – Org 71, *Regestr Expensy...*, k. 86v.

¹⁷ Tamże, k. 105.

Instrument nie był chyba najlepszej jakości, skoro już 18 października 1844 r. ponownie płacono (tym razem 6 zł) za doprowadzenie go do porządku¹⁸, a kilka lat później, 12 stycznia 1849 r., siostry przekazały 2 zł i 5 gr za naprawę miecha oraz gwoździe do tego celu¹⁹.

Interesujące są zapisy z 17 listopada 1850 r. i 12 kwietnia 1853 r., kiedy to klasztor opłacał adwokata nazwiskiem Spor (Szpor), który był obrońcą w procesie sądowym o *organy* z niejakim Wojciechowskim²⁰. Nie udało się ustalić szczegółów tej niecodziennej sprawy. Można jedynie przypuszczać, że mowa tu o organmistrzu Ignacym Wojciechowskim z Krakowa, zatrudnianym między innymi przez tutejszy klasztor dominikanów²¹. Być może nie wywiązał się on z jakiegoś zobowiązania.

Dnia 31 stycznia 1864 r. dominikanki uregulowały należność (6 zł) za czyszczenie pozytywu²². Jest to zarazem ostatnia wzmianka o pracach przy rzeczonym instrumencie. Jego stan ulegał stopniowemu pogorszeniu, toteż podjęto decyzję o zakupieniu nowych organów. Co ciekawe, 26 września 1870 r. klasztor otrzymał na ten cel 500 zł od cesarza Ferdynanda, jednak przedsięwzięcie nie doczekało się realizacji, a na kartach inwentarza z 1875 r. czytamy: *Organy zastąpione są małym pozytywem najzupełniej zniszczonym i do żadnego użytku służyć nie mogący[m]*²³. Jak już wspomniano, na chórze zakonnym stała wówczas fisharmonia²⁴. Możliwe, że pozytyw był nieczynny już w 1872 r., skoro 6 marca tegoż roku płacono 5 zł reńskich i 50 krajcaarów za naprawę fisharmonii²⁵. Później była ona naprawiana w 1883 r., o czym świadczy zapis z maja tego roku²⁶. Trzeba podkreślić, że instrumenty tego typu będą odtąd służyć w kościele przez blisko półtora wieku. W zachowanych źródłach brak jest konkretnej informacji

---

¹⁸ Tamże, k. 216v.

¹⁹ ADGK, sygn. tymcz. F6 – Org 72, *Regestr Roschodu Klasztoru PP. Dominikanek na Gródku 1846-1865*, s. 47.

²⁰ Tamże, s. 95.

²¹ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, sygn. Kr 401, *Zwolna powstające Organy w Presbyterium Kościoła XX. Dominikanów spal[ego] r. 1850*.

²² ADGK, sygn. tymcz. F6 – Org 72, *Regestr Roschodu...*, s. 317.

²³ ADGK, sygn. tymcz. B3 – Org 60, *Inwentarz kościoła i klasztoru...*, s. 196.

²⁴ Tamże.

²⁵ ADGK, sygn. tymcz. F8 – Org 73, *Księga wydatków 1865-1888*, k. 118v.

²⁶ Tamże, k. 397.

o dacie usunięcia pozytywu z kościoła. Mogło to nastąpić podczas remontu i malowania wnętrza świątyni w 1887 r.²⁷

Od połowy lat osiemdziesiątych XIX w. dominikanki posiadały co najmniej dwie fisharmonie, ponieważ, jak zanotowano na kartach kroniki, 20 sierpnia 1885 r. *Przywieziono do klasztoru harmonium dla próbantki Gabrieli Rokickiej, którą jej ofiarowała jej Dobrodziejka*²⁸. We wspomnieniu pośmiertnym pod datą 19 stycznia 1907 r. o s. Gabrieli Rokickiej²⁹ pisano jako o tej, *na której edukacjęłożyła pewna dobrodziejka, która ją wyposażyła później do klasztoru i darowała przepiękną harmonię (tę dużą poza chórem)*³⁰. Fisharmonie były wielokrotnie naprawiane i strojone, jednak ze względu na lakoniczność informacji w księgach rachunkowych, nie sposób przyporządkować poszczególnych wzmianek do konkretnych instrumentów. Z kronikarskiego obowiązku można jedynie przedstawić wykaz odnośnych zapisów:

- styczeń 1914 r. – naprawa i strojenie fisharmonii – 32 zł³¹,
- marzec 1914 r. – naprawa małej fisharmonii – 12 zł i 40 gr³²,
- wrzesień 1916 r. – naprawa fisharmonii – 70 zł³³,
- listopad 1926 r. – naprawa fisharmonii – 16 zł³⁴,
- styczeń 1927 r. – naprawa fisharmonii – 4 zł³⁵.

Na podstawie archiwalnej fotografii wnętrza chóru zakonnego, pochodzącej z końca 1927 r.³⁶ lub początku roku następnego³⁷, można

²⁷ ADGK, sygn. tymcz. B4 – Org 1b, *Księga kroniki klasztoru S.S. Dominikanek „na Gródku” od r. 1883-1926*, s. 37-38.

²⁸ Tamże, s. 24.

²⁹ Rokicka Michalina (Gabriela), urodzona 7 II 1858 r., obłóczyny 11 V 1886 r., profesja 6 VIII 1887 r., zmarła 19 I 1907 r.

³⁰ ADGK, sygn. tymcz. B4 – Org 1b, *Księga kroniki...*, s. 120.

³¹ ADGK, sygn. tymcz. F12 – Org 79, *Książka rachunków miesięcznych Zgromadzenia SS. Dominikanek na Gródku w Krakowie 1906-1919*, s. 201; ADGK, sygn. tymcz. F18 – Org 85, *Książka wydatków Zgromadzenia SS. Dominikanek na Gródku w Krakowie 1909-1920*, s. 138.

³² ADGK, sygn. tymcz. F12- Org 79, *Książka rachunków...*, s. 205; ADGK, sygn. tymcz. F18 – Org 85, *Książka wydatków...*, s. 143.

³³ ADGK, sygn. tymcz. F18 – Org 85, *Książka wydatków...*, s. 198.

³⁴ ADGK, sygn. tymcz. F23 – Org 93, *Książka prokuratorowska Zgromadzenia SS. Dominikanek „na Gródku”... 1924-1930*, s. 77.

³⁵ Tamże, s. 83.

³⁶ Na fotografii widoczna jest lampa elektryczna, a wiadomo, że oświetlenie elektryczne po raz pierwszy zabłysło w klasztorze 5 października 1927 r. (ADGK, sygn.

stwierdzić, że fisharmonia stała pośrodku chóru, na jednostopniowym podwyższeniu, w bliskim sąsiedztwie balustrady, do której przylegał ołtarzyk³⁸ sprawiony za rządów przeoryszy Eufemii Mocieńskiej (zmarłej w 1844 r.)³⁹. W 1928 r., podczas remontu kościoła, odnowiono instrument kosztem 500 zł⁴⁰, dając nową ławkę dla grającego⁴¹, a wspomniany ołtarzyk przeniesiono do kaplicy klasztornej⁴². Niedługo później, na początku lat trzydziestych, chór wzbogacił się o nową podłogę, stalle i balustradę⁴³. Fisharmonia pozostała ta sama, czego dowodzą archiwalne fotografie⁴⁴.

W okresie okupacji, do 18 stycznia 1945 r., kościół był wykorzystywany jako skład mebli niemieckich⁴⁵. W obliczu trudnej sytuacji materialnej, w 1943 r. lub na początku roku następnego, zakonnice sprzedały pianino (za 31 tysięcy zł), by uzyskać pieniądze na utrzymanie klasztoru⁴⁶. Po odnowieniu świątyni w 1948 r.⁴⁷ na chórze zakonnym nadal znajdowała się fisharmonia znana z wcześniejszych zdjęć⁴⁸.

W drugiej połowie XX w. chór wyposażono w organy elektroniczne⁴⁹. Wydatki związane z ich naprawami odnotowywane były w grudniu 1993 r. (200 tysięcy starych złotych)⁵⁰ i w czerwcu 1996 r. (60 nowych złotych)⁵¹, natomiast za naprawę wzmacniacza w czerwcu 1992 r.

---

tymcz. B8 – Org 2, *Kronika konwentu S.S. Dominikanek „na Gródku” od kwietnia 1926 r. – kwietnia 1942 r.*, s. 26).

³⁷ Na fotografii widoczny jest ołtarzyk w chórze zakonnym, usunięty w kwietniu 1928 r. (ADGK, sygn. tymcz. B8 – Org 2, *Kronika konwentu...*, s. 37-38).

³⁸ ADGK, zbiór fotografii.

³⁹ ADGK, sygn. tymcz. B8 – Org 2, *Kronika konwentu...*, s. 40.

⁴⁰ ADGK, sygn. tymcz. C4 – Org 45a, *Księga sprawozdań z urzędowania przeorysz klasztoru SS. Dominikanek na Grodku od r. 1883 do 1949*, s. 85.

⁴¹ ADGK, zbiór fotografii.

⁴² ADGK, sygn. tymcz. B8 – Org 2, *Kronika konwentu...*, s. 37-38.

⁴³ Tamże, s. 94; ADGK, sygn. tymcz. C4 – Org 45a, *Księga sprawozdań...*, s. 94.

⁴⁴ ADGK, zbiór fotografii.

⁴⁵ ADGK, sygn. tymcz. B9 – Org 3, *Kronika konwentu S.S. Dominikanek w Krakowie „na Gródku” od maja 1942 r.*, s. 48; ADGK, sygn. tymcz. C4 – Org 45a, *Księga sprawozdań...*, s. 111.

⁴⁶ ADGK, sygn. tymcz. C4 – Org 45a, *Księga sprawozdań...*, s. 113.

⁴⁷ Tamże, s. 129.

⁴⁸ ADGK, zbiór fotografii.

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ ADGK, sygn. tymcz. F37, 40 – Org 99, *Księgi rachunkowe 1987-1994*, strony niepaginowane.

⁵¹ ADGK, sygn. tymcz. Org 99a, *Księga rachunkowa 1995-1999*, nlb.

zapłacono 920 tysięcy starych złotych⁵². Dzięki zachowanym fotografiom można zauważyć, że przez pewien czas organy elektroniczne były jedynym instrumentem stojącym na chórze, natomiast w innym okresie obok nich stała dotychczasowa fisharmonia⁵³. Być może to właśnie jej dotyczą zanotowane wydatki związane z naprawami: z października 1996 r. (35 zł)⁵⁴ oraz z sierpnia i września 2010 r. (odpowiednio: 40 zł i 1200 zł)⁵⁵.

W 2010 r., podczas kompleksowej renowacji chóru, zapadła odważna decyzja o wyposażeniu świątyni w organy piszczałkowe⁵⁶. Siostry zbierały na ten cel dobrowolne ofiary⁵⁷, które pozwoliły na zakup używanego instrumentu zbudowanego w 1970 r. przez firmę Walcker (opus 5179)⁵⁸ dla katolickiego kościoła pw. św. Marcina w Duisburgu (w dzielnicy Hamborn)⁵⁹. Organy zostały sprowadzone z Niemiec do Krakowa przez firmę *In Plenum PL* Mariana Majchera i Andreeasa Ladacha, a montaż na nowym miejscu zakończył się w marcu 2011 r.⁶⁰. Instrument ma jedenaście głosów, trakturę mechaniczną oraz wbudowany stół gry o dwóch manualach (C-g³) i pedale (C-f¹). Prospekt organowy pozbawiony jest jakichkolwiek cech stylowych. Dyspozycja organów przedstawia się następująco:

Manual I	Manual II	Pedał
Rohrflöte 8'	Großgedeckt 8'	Subbass 16'
Prinzipal 4'	Nachthorn 4'	Gedecktbass 8'
Feldflöte 2'	Prinzipal 2'	Gedecktblöte 4'
Mixtur 3-4 fach	Quinte 1 1/3'	

Połączenia: II-I, I-P, II-P

⁵² ADGK, sygn. tymcz. F 37, 40 – Org 99, Księgi rachunkowe 1987-1994, strony niepaginowane.

⁵³ ADGK, zbiór fotografii.

⁵⁴ ADGK, sygn. tymcz. Org 99a, Księga rachunkowa 1995-1999, strony niepaginowane.

⁵⁵ ADGK, sygn. tymcz. Org 104a, Księga rachunkowa 2010-2011, strony niepaginowane.

⁵⁶ P. S t e f a n i a k, dz. cyt., nlb.

⁵⁷ ADGK, sygn. tymcz. Org 104a, Księga rachunkowa 2010-2011, strony niepaginowane.

⁵⁸ Wydruk komputerowy dzięki uprzejmości siostr dominikanek.

⁵⁹ Katalog organów firmy Walcker (wydruk w posiadaniu autora).

⁶⁰ P. S t e f a n i a k, dz. cyt., nlb.

II. Organiści

Podsumowując rozważania o historii instrumentów w kościele pw. Matki Bożej Śnieżnej, nie sposób pominąć organistów, którzy pracowali w tej świątyni na przestrzeni kilku stuleci. Początkowo, gdy czynne były dwa pozytywy (mniejszy na chórze i większy pod nim), podczas nabożeństw mogły grać zarówno siostry zakonne, jak i świeccy organiści. Po sprzedaniu mniejszego instrumentu, a w czasie gdy większy był jeszcze sprawny, klasztor opłacał świeckiego organistę⁶¹.

Później, gdy jedynym instrumentem stała się fisharmonia umieszczona na chórze (za klauzurą), funkcję organistek przejęły zakonnice. Jedna z nich uwieczniona została na archiwalnej fotografii⁶². Nie zawsze mogły one podolać obowiązkom, skoro w maju 1918 r. kronikarka zapisała: *Modlimy się gorąco, by nam Bóg przysłał jaką dobrą duszę z wielkim powołaniem, która by fachowo w muzyce kościelnej wykształconą była, gdyż S. Dominice trudno wszystkiemu podolać. Szczególnie teraz, kiedy zachorowała, odczuwamy boleśnie brak drugiej organistki „grajki” (jak się u nas potocznie mówi)*⁶³.

Na podstawie kronik, spuścizn poszczególnych zakonnice oraz innych źródeł z archiwum klasztornego udało się ustalić personalia niektórych dominikanek, które były organistkami w kościele Na Gródku:

- s. Henryka Kiewłowicz (profesja w 1833 r., zmarła w 1871 r.),
- s. Róża Werhlé, Francuzka (pobyt w Krakowie w latach 1870-1872),
- s. Dominika Sosnowska (obłóczyny w 1898 r., profesja w 1899 r., zmarła w 1958 r.),
- s. Imelda Neugenbauer (obłóczyny w 1930 r., wyjazd do klasztoru w Wilnie w 1938 r.),
- s. Cecylia Roszak (obłóczyny w 1930 r.),
- s. Magdalena Epstein, Służebnica Boża (obłóczyny w 1931 r., zmarła w 1947 r.),
- s. Diana Doppler (obłóczyny w 1943 r., sekularyzowana w 1967 r.),
- s. Angelika Babula (obłóczyny w 1957 r., zmarła w 2005 r.)⁶⁴.

⁶¹ ADGK, sygn. tymcz. F5 – Org 71, *Registr Expensy...*, k. 86v, k. 105.

⁶² ADGK, zbiór fotografii.

⁶³ ADGK, sygn. tymcz. B4 – Org 1b, *Księga kroniki...*, s. 252. Sosnowska Zofia (Dominika Maria), urodzona 20 czerwca 1874 r. w Przemyślu, obłóczyny 29 czerwca 1898 r., profesja 9 lipca 1899 r., zmarła 8 lipca 1958 r.

⁶⁴ Informacje dzięki uprzejmości p. archiwistki.

Fot. 1. Chór zakonny z fisharmonią
(fot. z 1927 lub 1928 r.)

Fot. 2 Dominikanki na chórze zakonnym (fot. po 1945 r.)

Fot. 3. Chór zakonnny z organami elektronicznymi (fot. z II. poł. XX w.)

Fot. 4 Chór zakonny z organami
(fot. współczesna)

Zakończenie

Dzieje muzyki u dominikanek Na Gródku nie były dotychczas przedmiotem zainteresowania badaczy. Pośrednią przyczyną, poza tymi wymienionymi we wstępie, może być fakt, że praktycznie przez całe ubiegłe stulecie w kościele klasztorным nie było choćby najskromniejszych organów, a ich rolę pełniła niepozorna fisharmonia. Co ciekawe, roboczy *Rejestr instrumentów w kościołach Krakowa* zawiera pozycję: *Kościół Dominikanek – M.B. Śnieżnej na Gródku*, jednak brak w nim jakiegokolwiek informacji o organach, a właściwie o ich braku⁶⁵. Jedynym naukowcem, któremu zawdzięczamy krótką wzmiankę na temat miejscowego instrumentarium, jest ks. prof. Tadeusz Przybylski. Ten salezjański muzykolog w jednym ze swoich opracowań słusznie zauważył, że w XIX w. dominikanki posiadały w swej świątyni jakieś organy, jakkolwiek nie podał odnośnego źródła⁶⁶. Pozostaje żywić nadzieję, że niniejszy artykuł wypełni swoistą lukę, jaką w dotychczasowej literaturze przedmiotu stanowił temat muzyki u krakowskich dominikanek.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Dominikanek Na Gródku w Krakowie

sygn. tymcz. H1 – Org 51 *Inwentarz kościoła i klasztoru W.W.P.P. Dominikanek w Krakowie na Gródku [...] przez Komisję Cywilno Duchowną na mocy rozporządzenia Senatu Rządzącego Wolnego Miasta Krakowa i jego okręgu d. 3 października 1820 r. do liczby 3471 sporządzony.*

sygn. tymcz. B3 – Org 60, *Inwentarz kościoła i klasztoru P.P. Dominikanek na Gródku w Krakowie, 1875.*

sygn. tymcz. B4 – Org 1b, *Księga kroniki klasztoru S.S. Dominikanek „na Gródku” od r. 1883-1926.*

---

⁶⁵ Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie, bez sygn., *Rejestr instrumentów w kościołach Krakowa.*

⁶⁶ T. P r z y b y l s k i, *Organistyka krakowska XVIII i XIX wieku oraz w latach międzywojennych XX wieku*, „Organy i muzyka organowa”, XIII, red. J. K r a s o w s k i, Gdańsk 2006, s. 45.

- sygn. tymcz. B8 – Org 2, *Kronika konwentu S.S. Dominikanek „na Gródku” od kwietnia 1926 r. – kwietnia 1942 r.*
- sygn. tymcz. B9 – Org 3, *Kronika konwentu S.S. Dominikanek w Krakowie „na Gródku” od maja 1942 r. [1942-1952].*
- sygn. tymcz. C4 – Org 45a, *Księga sprawozdań z urzędowania przeorysz klasztoru SS. Dominikanek na Grodku od r. 1883 do 1949.*
- sygn. tymcz. F1 – Org 69, *Reiestr Expensy Pod Przeoryszostwem Najprz.: M. Tekli Krokowski Zaczęty Dnia 1. Lutego R^u P. 1806-1808.*
- sygn. tymcz. F3 – Org 70, *Rejestr Expensy P.P. Dominikanek na Gródku... 1825-1835.*
- sygn. tymcz. F5 – Org 71, *Regestr Expensy Klasztoru Gródeckiego P.P. Dominikanek 1835-1846.*
- sygn. tymcz. F6 – Org 72, *Regestr Roschodu Klasztoru PP. Dominikanek na Gródku 1846-1865.*
- sygn. tymcz. F8 – Org 73, *Księga wydatków 1865-1888.*
- sygn. tymcz. F4 – Org 74, *Księga dochodów 1823-1856.*
- sygn. tymcz. F12 – Org 79, *Książka rachunków miesięcznych Zgromadzenia SS. Dominikanek na Gródku w Krakowie 1906-1919.*
- sygn. tymcz. F18 – Org 85 *Książka wydatków Zgromadzenia SS. Dominikanek na Gródku w Krakowie... 1909-1920.*
- sygn. tymcz. F23 – Org 93, *Książka prokuratorska Zgromadzenia SS. Dominikanek „na Gródku” ... 1924-1930.*
- sygn. tymcz. F37, 40 – Org 99, *Księgi rachunkowe 1987-1994.*
- sygn. tymcz. Org 99a, *Księga rachunkowa 1995-1999.*
- sygn. tymcz. Org 104a, *Księga rachunkowa 2010-2011.*

Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie

- sygn. Kr 401, *Zwolna powstające Organy w Presbyterium Kościoła XX. Dominikanów spalon[ego] r. 1850.*

Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie

- bez sygn., *Rejestr instrumentów w kościołach Krakowa.*

Opracowania

- Chybiński A., *Z poszukiwań historyczno-muzycznych w klasztorach krakowskich*, „Przegląd Muzyczny” R. III, 1910, nr 3.
- Przybylski T., *Organistyka krakowska XVIII i XIX wieku oraz w latach międzywojennych XX wieku*, „Organy i muzyka organowa XIII”, red. J. Krasowski, Gdańsk 2006.
- Stefaniak P., *Zarys dziejów klasztoru Dominikanek „na Gródku” w Krakowie*, mps, nlb.
-

PIOTR MATOGA

**FROM THE RESEARCH ON THE HISTORY OF MUSIC
IN THE DOMINICAN CONVENT AT GRÓDEK, CRACOW****Abstract**

The present article is the first one concerning music in the Dominican Convent at Gródek in Cracow. The author concentrates on the history of organs in the convent church. In 1820 the church had two positives (small organs): a larger one under the convent choir and a smaller one on the choir. In 1838 the instrument from the choir was sold, while in the years 1838-1839 new organ was installed in the church, supposedly under the choir. After 1864 the organ's condition worsened gradually, that is why a decision was made to buy a new one. In 1870 the Convent received money from Emperor Ferdinand for this purpose, however the plan was not realised. Eventually the role of an accompanying instrument during the service was taken over by the harmonium and the dilapidated organ was removed. In the second half of the 19th century electronic organ was installed. Since 2010 the Dominican Sisters had collected money to buy a pipe organ. Finally a second-hand Walker organ was bought, brought from Germany and installed in 2011. In the course of several ages both lay persons and Dominican Sisters performed as church organists.

Translated by Hanna Rybkowska